Svar, på Herr Murbergs Tal, af Akademiens Direktör Herr Johan Henrik Kellgren

Bokutgåva

Texten ingår i *Svenska Akademiens Handlingar Ifrån År 1786. Andra delen*, s. 25–29. Tryckt hos Carl Deleen och J.G. Forsgren, Stockholm 1802.

SVAR,

*på Herr MurbergsTal, af Akademiens Direktör Herr*Johan Henrik Kellgren.

Min Herre!

Om edert inkallande i detta samfund kunnat falla någon oväntadt, har det endast varit för Er. Ett så blygsamt tänkesätt vore nog att förråda en dold förtjenst; hos Er, min Herre, tjenar det blott att föröka den. Allmänheten, som känner ert värde och våra yrken, ser ej annat i vårt val, än rättvisa förenad med vår egen nytta.

Af de tvenne hufvudpligter, som Akademiens höge Stiftare henne ålagt, att, nemligen, lifva snillet och stadga språket, uppfylles den förra genom dess domar och belöningar, genom den täflan hon väcker mer än delar; den sednare deremot hvilar helt och hållit på dess egen åtgärd.

Att med framgång företaga ett så vigtigt värf, som det är, att rikta, förädla och stadga ett språk, fordras en förening af tvenne slags snillen: det vackra och det forskande, skaldens och den lärdes. De måste arbeta med hvarandras råd till hvarandras nytta, om ej språket skall förlora i renhet hvad det vinner i styrka, eller uppoffra behaget åt den kalla ordningen; om det på en gång skall blifva ett språk för hjertat och förnuftet, för sinnena och själen. Skalden, i detta ord begripes äfven vältalaren, skalden har till föremål, mer att röra än upplysa, mer att måla än beskrifva: filosofen tvertom. Den förre ser alla ting blott i förhållande till menniskan, dess sinnlighet, dess lidelser; den sednare forskar deras invertes värde, deras förhållande mellan sig, och till det hela. Skalden, således verkande i en trängre krets, inom bildningen och känslan, märker i språket inga andra brister, än som hindra deras uttryck. Men gifves något språk, der många sådana finnas? Ändteligen tvungen att söka ett nytt uttryck; hvad gör han? han väljer det lifligaste för sinnet och det behagligaste för örat; men blifver det ock alltid det sannaste för förståndet? – Tänd, som han är, af alstringsbegäret, jagad af nya påträngande känslor att med hastiga steg genomstörta sitt ämne, deraf oförmögen att, om jag så får säga, förallmänliga begreppen, tvungen att förakta den omständliga sanningens tröga, analytiska gång, skapar han uttryck som, kanhända lyckliga för denna lifligare känslokraft, denna sjelfsvåldigare ordfogning, denna tillfälliga nummer, dock i andra fall, granskade af tänkarens stränga öga, med skäl skulle sakna både tydlighet, riktighet, renhet och välljud.

Lemnom nu språket i den lärdes hand. Jag borde tilläfventyrs förut hafva anmärkt, eller här icke anmärka, att jag med lärdom förstår den metafysiska kännedomen af gamla språken; en kännedom som kräfver filosofens hufvud. En i denna mening lärd har ej blott i sitt minne hvart ord och talesätt af Athens och Roms tungomål; hans forskande öga har trängt sig ända in till själen af dessa språk, sett deras utmärkta nationliga

lynne, deras medfödda skiljedrag, allt i jemförelse med sitt eget språk, och i afsigt att begagna det af deras fördelar. Men i verkställigheten häraf, hvad fara att åter denne lika lätt går öfver till en annan ytterlighet, tvert stridande mot skaldens. Då han vet att den första, ovillkorliga afsigten med allt menskligt tungomål är den, att begripas; då han naturligen är böjd genom arten af sitt snille att lemna företrädet åt noggranhet framför skönhet, åt teckningen framför färgorna; då han saknar i sitt modersmål de vexlande böjningar och ändelser, som i gamla språken gåfvo åt hvar tankebild ett, utan omväg eller tvetydighet, omgränsadt skick af tid, person, antal: en brist, illa ersatt i våra nordiska tungomål genom bruket af artiklar, som så mycket tänja och förslappa uttrycket, och som binda det till en släpande, enformig gång; då han härigenom misströstar, att kunna gifva sitt eget de förenta fördelarne af de gamla språken: frihet utan oreda, och tydlighet utan köld; att kunna göra det lika skickligt för talet och sången, lika, ett språk för menniskor och gudar; huru fruktansvärdt är det ej, att filosofen i detta fall endast rådfrågar sin egen fördel, bildar ett språk blott för sanningen och beviset, förstör på en gång den frihet det äger och framdeles kunde vinna, bestämmer hvart ord till en oföränderlig betydelse, pålägger uttrycket en slafvisk gång parallelt med tankan, och stadgar således för en lag hvad förut blott var en olycka.

Häraf skönjes att, om skalden tarfvar den lärdes hand att aga sin djerfhet, är ock denne i behof om skaldens råd för att elda sin vishet. Lyckligast är då ingendera behöfver ett främmande biträde, då skalden är filosof, och den lärde äger smak.

Det är sådana män Akademien i dag går att mottaga till sina ledamöter. Ni, min Herre, har längesedan visat ett hedrande prof af er lycka, att förena det sköna snillet med det forskande, smak med kunskaper, och öra med själ. Det är genom er mun, som *Racine* första gången lärt tala svenskt tungomål. Om jag dervid glömmer något försök som förutgått, är det er förtjenst, och icke mitt fel. *Atali* är ett af de så öfversatta teaterstycken, om hvilka man kan säga, att de icke äro öfversatta. Er förtjenst häraf är så mycket större, som, oaktadt tvånget af all öfversättning, oaktadt det större af en öfversättning, i bunden styl, hvartill kommer ännu, att Ni gaf den på en tid, då man ej allenast var fjettrad af verskonstens sanna, beståndande lagar, utan ock af dem godtycket ifrån ålder pålagt, och nyare Snillen nu först vågat bryta, Ni likväl förstått att dölja er möda, och att visa öfver allt en fri mans lediga gång.

Jag glömmer ej, min Herre, att jag talar till den, hvars blygsamhet lär såras af ett offenteligt beröm. Men nöjet att bevittna en ny ledamots förtjenst, i det ögonblick han går att dertill af oss emottagas, är en rättighet, min Herre, som åtföljer det rum, från hvilket jag nu i Akademiens namn ordar.

* * *

Digitaliserad av Litteraturbanken.

Konverterad av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/littbank-KellgrenJH_SvarPaMurberg.

Filen skapad 2018-12-13 18:40:02.619213